

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) לעיל דף ט. ע"ש, (ב) [לעיל ב. ד. 7. ג.] (ג) [לעיל יא. י. 7.] (ד) [לעיל י. 1.] (ה) [ועיין תוספות שנת עז: ומוס': סנהדרין סא: ד"ה רצא אמר], (ו) [לעיל יט. 1.] (ז) [סס. 10] עיין מאיר, ט) אסתר ט לב, י) ועיין לעיל ח: וברש"י שם ד"ה לתופרן, (כ) [נע"ע תוספות שנת עט: ד"ה קלף ומוס' מנחות לא: ד"ה הא], (ל) וע"ע תוס' גיטין יט. ד"ה דרי, (מ) [נע"ע תוספות נזירות נט. ד"ה שהיו].

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מגא אמינא לה דמשום ההוא: (ב) תוס' ד"ה על הספר וכו' דתנן בכל כומצין נדיו וזכס: ובסיקרא ובכל דבר: (ג) ד"ה בן כפר וכו' שעמיד לחזור בליל י"ד ואע"פ:

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

תורה אור השלם

א) קיימו וקבלו היהודים עליהם ועל ירעם ועל כל הנקלים עליהם ולא יעבור להיות עושים את שני המים האלה בכתבם וכוונתם בכל שנה ושנה: [אסתר ב. כז] ב) ותכתב אסתר המלכה בת אביהיל ומרדכי היהודי את כל חקף לקים את אגרת הפורים הזאת השנית:

[אסתר ב. כח]

ג) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כתב על הספר בדין: [ירמיה לו. יח]

ד) איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי בן קיש איש ימיני: [אסתר ב. ה]

ה) אחר הדברים האלה גבל המלך אחשורוש את המן בן המרתא האגגי וישארו וישם את פסאו מעל כל השרים אשר אתו:

[אסתר ג. א]

ו) על בן היהודים הפרוצים הישבים בערי הפרוזות עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה יום טוב ומשלוח מנות איש לרעהו: [אסתר ב. יט]

ז) בלילה ההוא נדרה שנת המלך ויאמר להביא את ספר הזכרונות דברי המים ויהיו נקראים לפני המלך: [אסתר ג. א]

ח) על בן קראו למים האלה פורים על שם הפור על בן על כל דברי האגרת הזאת ומה ראו על ככה ומה הגיע אליהם:

[אסתר ב. כז]

הקורא למפרע

חרתא דאושכפי. סס שזנעין צו מנעלים שחורין: קמיה. צמים: **ולא עפיין**. מעוצד צעפלים שקורין גל"ש: מחקא. מין עשצים עשוי על ידי דצק: **בתנ"י** בן עיר. שומנו צארצעה עשר: שהלך לברך. שומנו צממשה עשר: אם עתיד לחזור. מפרש צמנ': קורא במקומו. כחצת מקומו בן עיר צארצעה עשר בן כרך צממשה עשר: **גב' לא שנו**. דבן כרך שהלך לעיר ועמיד לחזור למקומו קורא צממשה עשר ולא צארצעה עשר: אללא **שעתיד לחזור בלי"א ארבעה עשר**. אם קודם עמוד השחר ילא מן העיר הוא דקתני שאינו נריך לקרות עמהן צלילי י"ד אע"פ שעודנו שם הואיל וציוס לא יהיה שם אין זה אפילו פרוז בן יומו: **אבל אין עתיד**. ללאת משם צלילה דהשתא הוי פרוז לאותו יוס אע"פ שעמיד לחזור למחר ליוס (אחר^[1]) נקרא פרוז וקורא עמהן צין צלילי י"ד צין צ"ד. וה"ה לכן עיר שהלך לכרך אם עמיד לחזור צלילי ט"ו שלא יהא שם ציוס ט"ו לא הוי מוקף ליומו וקורא צ"ד כחצת מקומו ואעפ"י שהוא צנכך אלל אין עמיד לחזור צלילי ט"ו אין נריך לקרותה צ"ד ומממין וקורא עמהן אע"פ שסופו לחזור לאחר זמן: **מנא**

(ג). ליה. דמשום ההוא יומא חשיצ כוותיהו: בן כפר. שהקדים וקרא ליוס הכניסה ואח"כ הלך לעיר והיה שם לילי י"ד: בין כך ובין כך. אפילו עמיד לחזור וללאת משם קודם היום קורא עמהן צלילה: בבני העיר בעי מקרי. כל הפרזים זמנס צארצעה עשר צין כפרים צין עיירות ורצנן הוא דאקילו עליהו להקדים ליוס הכניסה: והני מי"י. דאקילו עליהו דאין נריך לחזור ולקרות צארצעה עשר כי אימיה צצפר: ^[1] **מאחר הדברים האלה**. גידל המלך וכו': ב"ל תוקף. לקיים^[2] אגרת הפורים על תוקף הקפיד להזכיר: תוקפו של אחשורוש. וממחילמה היא מדצרת צמוקפו עד סופה: ומה ראו על ככה. המגילה נכתצת ונקראת להודיע לדורות מה ראו צלותו זומן שעשו מה שעשו ומפרש^[3] על ככה עשו ולפרש מה הגיע על העושים: **נקראת ספר**. ונכתצ צספר^[4]: שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה. דליכא למאן דאמר צמסכת מכות (דף 76. א.) ספר תורה שצפרו צפשתן פסולה^[5]: ונקראת אגרת. לומר שאינה צמורה כספר: שיהו משולשין. שיהא מראש המפר^[6] עד מקוס תפירת הגיד צממו ועד הגיד השני ומן השני לשלישי צמשלישי לסוף המפר^[7]: **הכתובה בין הכתובים**. ספרים שהיו צימי הצכמים^[8] כולן צגליין כספר תורה שלנו: **לא יצא**. דצעטין אגרת לעצמה דמיפרסס ניסא טפי דכי קוראה צין הכמוצס נראה כקורא צמקרא: **אי מחסרא או מייתרא**. ארוכה משאר הקלפים למעלה או למטה או קצרה מהן ויש לה היכר לעצמה:

וממח

ישאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין. אמר רב יהודה אמר שמואל **הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא** אמר רבא **לא אמרן אללא דלא מחסרא ומייתרא פורתא אבל מחסרא ומייתרא פורתא לין בה לוי בר שמואל** הוה קא קרי קמיה דרב יהודה במגילה **הגיע אליהם:** (אסתר ב. כז)

ישאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין. אמר רב יהודה אמר שמואל **הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא** אמר רבא **לא אמרן אללא דלא מחסרא ומייתרא פורתא אבל מחסרא ומייתרא פורתא לין בה לוי בר שמואל** הוה קא קרי קמיה דרב יהודה במגילה **הגיע אליהם:** (אסתר ב. כז)

ישאם הטיל בה שלשה חוטי גידין כשרה אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין. אמר רב יהודה אמר שמואל **הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא** אמר רבא **לא אמרן אללא דלא מחסרא ומייתרא פורתא אבל מחסרא ומייתרא פורתא לין בה לוי בר שמואל** הוה קא קרי קמיה דרב יהודה במגילה **הגיע אליהם:** (אסתר ב. כז)

(ט) וכל עבדי המלך אשר בשער המלך פרעים ומשתתתוים להמן כי בן ציה לוי המלך ומרדכי לא יכרע ולא ישתתתוה: [אסתר ג. ב] י) ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה אשר חשב על היהודים על ראשו ותלו אותו ואת בגיו על העץ: [אסתר ב. כח]

[1] [צ"ל אחד] (גליון). ובמראה אש מגיה אז ליום אחר, וכעייזו ברש"י שבר"ף ע"ש: [1] [שייך לעיל במשנה] (גליון): [2] צ"ל לקיים את אגרת (באה"ט): [3] צ"ל ולפרש (כת"י): [4] צ"ל לסוף הספר (הגר"ב ונשבורג, רש"ש), ועי' רש"י שבר"ף ובגליון שם בתחילת הדבור: [5] בכת"י נוסף היו עשוינ': [6] יש להוסיף על צד הלבן (דבש תמר), ועי' מאירי: [7] [שייך לעיל במשנה יז ע"א] (גליון): [8] לפי הגהת המהר"ם שייף ברש"י (עי' הגי מהר"ב) צ"ל גם בתוס' מראש הספר (ממ"מ), ועי' גליון הש"ס:

פרק שני מגילה

יט.

דיפתרא דמליח וקמיה ולא עפיין. קשיא א"כ היאך כומצין על קלפים שלנו דלא עפיני ספר תורה ותפלין ומגילה ומיכן רצינו חס שהסיד שאנו נוטנין צקלפים שלנו מהני כעפלים ומדע דצפרק שני דגיטין (דף יט.) אמר דצלא עפיין יכול להזדייף שלנו אין יכול להזדייף על"ל הלכ"ל:

ע"ל הספר ובדיו. פירש ר"ת שהדיו שלנו הוא דיו גמור אלל של עפלים לא הוי דיו והכי משמע פ"צ דגיטין (ו"א) (ז) דתניא צכל כומצין צדיו וצכס ומסיק צכל דצר של קיימא ומסיק לאתויי מאי ומשני לאתויי הא דתנא רצי חייל כחצו צמי טריא ועפלא צשר ומדלצטריך לאתויי עפלא מרצייא צמר דתני דיו שמע מינה דעיקר דיו לא הוי מעפלא ומטעס זה רצה לפסול ספר תורה הכמוצה מדיו של עפלים והאשכנזים השיצו לו דהתס מיירי צמים שצרו צבן עפלים אלל אותו שעשו מעגוף העפלים ודאי הוא טוצ ומ"מ נראה דל אותו שלנו הוי עיקר דיו דמשמע פרק כל היד (גה דף ב.) דרצי אמיי פלי קורטא דליותא וצדיק פירוש מצצר חמיכה של דיו וצדיק ציה דס שחור וצלותו שלנו שייך שצירה ולא צלותו של עפלים^[6]: **בן כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם**. פירש רש"י ואע"פ שקרא צצר ליוס הכניסה וקשיא למה יחזור ויקרא שני פעמים ומ"מ נראה דשפיר פי' רש"י דכיון שהיה צעיר צלילה נעשה צצני העיר ואע"פ שעמיד לחזור (ג) (צו) צי"ד ואע"פ שקרא ציוס הכניסה דהא דאמר"י כפרים מקדימים ליוס הכניסה כדי שיספיקו מים ומוזן לאחיהם צצכרכים ופטורים ממגילה היינו דווקא כשאניס שוהים שס צליל י"ד אללא ציוס י"ד צאים שס אלל כששוהים שס צליל ארצעה עשר ודאי דינס צצני העיר אע"פ שקראו צצר:

ובלבד שיהו משולשין. נראה כמו שפרש"י שיהיה *מראש המפר^[7] עד הגיד כמגיד לגיד חצירו צין מלמעלה צין מלמטה והכי נמי משמע צמכות (דף ט: ושס) גצי ערי מקלט דקאמר ושלשת שיהו משולשין מדרוס לצצרון כממצרון לשכס ומשכס לקדש צמקדש לצפון שמע מינה דמשולשין משמע הכי ולא כמו שמפרשים ששים הגיד צראש הדף וצאמלעיתו וצקופו^[8]: **שיור**

שנין ולא איפרוק ומה הגיע אליהם דקמל ושתי ומ"ד מאיש יהודי מה ראה מרדכי דאיקני בהמן על ככה ⁷ דשוי ⁶ נפשיה ע"ז ומה הגיע אליהם דאתרחיש ניסא ומ"ד מאחר הדברים האלה מה ראה המן שנתקנא בכל היהודים על ככה משום ¹² דמרדכי לא יכרע ולא ישתחוה ומה הגיע אליהם ¹¹ ותלו אותו ואת בניו על העץ ומ"ד מבלילה ההוא מה ראה אחשורוש להביא את ספר הזכרונות על ככה דזמינתיה אסתר להמן בהדיה^[9] ומה הגיע אליהם דאתרחיש ניסא ¹⁰ א"ר חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי' למאן דאמר ¹¹ מאיש יהודי דצריכה שתהא כתובה כולה וא"ר חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב מגילה נקראת ספר ונקראת אגרת נקראת ספר ¹² שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה ונקראת אגרת ¹³ כשרה אמר רב נחמן ובלבד שיהו משולשין. אמר רב יהודה אמר שמואל **הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא** אמר רבא **לא אמרן אללא דלא מחסרא ומייתרא פורתא אבל מחסרא ומייתרא פורתא לין בה לוי בר שמואל** הוה קא קרי קמיה דרב יהודה במגילה **הכתובה**

חשק שלמה על רבינו חננאל (א) נראה דצ"ל כלומר ואין שנינו אס עמיד לחור אס חור הכי חור ואס לא כו': **הנהגות וצינונים** [6] "וכו" ט"ס (דק"ס): [3] [לעיל ד ע"ב מסיק הגמרא מפני שמספקין] (גליון), ועיין טר"א: [ג] בכת"י נוסף וקתני קורא כמקומו: [7] [תוס' פ"ב ושם איתא רשב"א] (גליון): [8] בכת"י נוסף ואסיקיה בדעתיה למיעיץ עצה עליה דההוא גברא למיקטליה. ועי' לעיל טו סוע"ב: [9] [שייך לעיל במשנה יז ע"א] (גליון): [10] לפי הגהת המהר"ם שייף ברש"י (עי' הגי מהר"ב) צ"ל גם בתוס' מראש הספר (ממ"מ), ועי' גליון הש"ס:

עין משפמ

נר מצוה

בז א מיי פ"א מהלכות מגילה הלכה י טוש"ע א"ח סי' תרפח סעי' ה: בז ב מיי שס הלכה ג טור ש"ע א"ח סי' תרל סעיף ג:

בח ג מיי שס הלכה י טור וט"ע א"ח סי' תרפח סעיף ה:

בט ד מיי פ"צ שס הל' ו טוש"ע א"ח סי' תרל סעיף ג:

ד ה ו מיי פ"צ מהלכות מגילה הלכה יא סמג עשין ד טוש"ע א"ח סי' תרלח סעיף ה ו:

לא ז ח מיי שס הלכה ח טוש"ע שס סעיף ח:

הנהגות מהר"ב ונשבורג

א) רש"י ד"ה שיהו משולשין שיהו מראש התפר וכו'. נ"צ עיין מהר"מ ש"ף שהלריך והגיה צלשון רש"י פעמים הספר חתם המפר. ועיין צבורות דף נט ע"א תוספות ד"ה שיהיו וכו' משמע דצצדיו וצצריהם סותרים להכא יעוש"ה ודו"ק:

גליון הש"ס

תוספות ד"ה ובלבד שיהו כו' מראש התפר. עיין צבורות דף נט ע"א תוספות ד"ה שיהיו משולשים ושס איתא מראש הדף וכו' וכן נכון:

רבינו חננאל

ירושלמי ניחא בן כרך שהלך לעיר שזמנו מאוחר בן עיר שהלך לכרך ואין זמנו מוקדם (א) לפיכך שנינו אם עתיד לחזור יום חור הרי חזור ואם לא נעשה מוקף. א"ר יורח לית בן בן עיר שהלך לכרך א"ר יוסי אית כאן בעתיד להשתקע כו' נתבדר הפירוש שפירשנו. אמר רבה בן כפר שהלך לעיר בין עתיד לחזור בכפר בין אינו עתיד לחזור קורא עמהם ביי"ד דלא תקינו ליה רבנן לאקדומי ליום הכניסה אלא כי איתיה בכפר אבל כי איתיה בעיר כבני העיר בעי למיקרא. ומותיב אבוי עליה ומתרחץ הכי בן כך כפר שהלך לעיר בין כך ובין כך קורא עמהם: מהיכן קורא את המגילה ויוצא בה רבי מאיר אומר כו'. ואסיקנא כדברי האומר את כולה. אמר ר'בי חלבו אמר רב חמא בר גוריא משמיה דרב מגילה נקראת ספר ללמד שאם תפרה בפשתן פסולה כספר תורה נקראת אגרת שאם הטיל בה ג' חוטי גידין כשרה. ובלבד שיהיו משולשין כלומר החוט כרוך זה אחר זה ג' פעמים ג' ג' בב' קצוות וג' באמצע. הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים. פירוש אם הן כולן כתובים שנכתבו מגילה ומגילת אסתר בכללן והיו רוחב הייריעות הכתובות כולן מזה אחת פסולה ואם מיחסרא או מייתרא כגון שכל ידיעה רחבה ג' זרותות והייריעות שכתובה בהן מגילת אסתר דחבן ג'.